

Az orosz romantika 2.

1820-1830-as évek első fele: „Puskini korszak”

Az orosz irodalom és költészet „aranykora”. Пушкинский период: «золотой век»

Több romantikus irányzat egymás mellettisége:

- „Passzív” / „pszichologizáló”/„ábrándozó-elvont” romantika
пассивный / психологический / мечтательный/абстрактный романтизм
- a „puskini kör” költői
поэты пушкинской поры / плеяды:
D. V. Davidov Д. В. Давыдов,
P. A. Vjazemszkij П. А. Вяземский,
A. A. Delvig А. А. Дельвиг,
Je. A. Baratinszkij Е. А. Баратынский;
D. V. Venyevityinov Д. В. Веневитинов,
Ny. M. Jazikov Н. М. Языков.

A „romantikus” műfaj-rendszer kialakulása és „uralkodóvá” válása:

- elégia, episztola
- ballada (1800-as évek végétől)
- elbeszélő költemény / poéma (V. Zsukovszkij, *A tizenkét alvó szűz*, 1810–1817. / A. Puskin, *Ruszlán és Ludmila*, 1820. →
- *A kaukázusi fogoly*, 1820–21, megj. 1822):
 - a modern kor emberének életérzése (az elégiai ÉN-módusának kiegészítése az Ö-modusszal),
 - a romantikus hős típusának kialakulása
- a romantikus próza

„Aktív” / forradalmi / klasszicizáló / „polgári-elkötelezett” / „dekabrista” romantika

- активный / революционный / классицистический / гражданский / декабристский романтизм
A. Sz. Gribojedov: <i>Az ész bajjal jár</i> (1824)	A. С. Грибоедов: <i>Горе от ума</i>
K. F. Rilejev: <i>Elmétkedések</i>	K. Ф. Рылеев: <i>Думы</i>
V. K. Küchelbäcker	V. К. Кюхельбекер
A. I. Odojevskij	A. И. Одоевский
A. A. Besztuzsev (Marlinszkij): romantikus kisregények	A. А. Бестужев-Марлинский – романтические повести

V. F. Odojevskij: *Orosz éjszakák* (1844)

В. Ф. Одоевский: *Русские ночи*

A. Puskin szintetizáló életműve

Синтез достижений русской литературы в творчестве А. С. Пушкина

Életmű – életút állomásai szerint:

• Líceumi korszak (1813–1817)	Лицейский период
• Pétervári korszak (1817–1820)	Петербургский период
• A déli száműzetés (1820–1824)	Южная ссылка
• Mihajlovszkoe (1824–1826)	Михайловское
• A száműzetés utáni korszak (1826–30)	После ссылок
• A bolgyinoi ősz (1830)	Болдинская осень
• Utolsó évek (1830–1836)	Последние годы

Puskin életművének első korszaka (1813–20)

- A különböző hagyományok, stílusok és műfajok alkotói módon történő elsajátítása és a „mesterekkel” való vetélkedés.

- A dekabrista eszmék hatása
- *Ruszlán és Ludmila* (*Руслан и Людмила*, 1817–1820, 1828):
 - különböző összeférhetetlen műfaji-stiláris töredékek kontrasztív egymásmellettsége,
 - a műfajiság elvére irányuló irónia,
 - a játékosan erotikus, heroikus és magasztosan lírai intonációk egyvelege → *Anyegin*-ben kiteljesedő narratív szerkezetek

Puskin romantikus korszaka

A romantikus poémák:

A kaukázusi fogoly (1820-21)

Кавказский пленник

A bahcsiszeráji szökőkút (1821-23)

Бахчисарайский фонтан

Vjazemszkij előszavával: *A kiadó és... a klasszikus beszélgetése* (1824)

Вяземский: *Разговор между издателем и классиком с Выборгской стороны или с Васильевского острова*

Cigányok (1824)

Цыганы

A romantikus poémák poétikája

- a byron-i impulzus („keleti poémák”),
- a romantikus poema szerveződése:
- az elégiai életérzés és hős beoltása az epikus formába,
- a valóság ábrázolása a hős szubjektív lírai szemléletén át, amellyel az elbeszélő azonosul érzelmileg,
- a „kor hőiséhez” való viszony:
 - a „nép” megítélésén keresztül (*Cigányok*)
 - ironikus megvilágításban → *Jevgenij Anyegin*

Jevgenij Anyegin (1824–30)

- A regény jelentősége:
 - új szüzsé,
 - új műfaj,
 - új hőstípus,
 - a regényszó új értelmezése (az irodalmi szöveg fogalmának átalakulása)
- A megelőző irodalmi hagyományok (saját műveie is) szintézise és meghaladása
- A költői struktúra elemei:
 - intonációváltások,
 - szemszögekkel való játék,
 - asszociációk, reminiszcenciák és idézetek rendszere,
 - a szerzői irónia,
- *Anyegin* mint az orosz regény típusának modellje

A bolgyinói ősz (1830)

- *Jevgenij Anyegin* befejezése
- *Belkin elbeszélései* c. prózai ciklus) megírása
[A lövés (*Выстрел*), A hóvihár (*Метель*), A postamester (*Станционный смотритель*)
A koporsókészítő (*Гробовщик*) A parasztruhás kisasszony (*Барышня-крестьянка*)]
- *A kolonnai házikó* tréfás poéma – a „pétervári elbeszélések” ciklusának része: az irracionális erők betörése az ember hétköznapi életébe
- *Kis tragédiák*
- Több mint 30 vers
- Irodalom-kritikai cikkek

A második bolgyinói ősz (1833)

- Poémák (*Rézlovas*, *Angelo*)
- Próza (*Pikk dáma*)
- Mesék
- *Pugacsov története*

Népiesség és történelmiség Puskin műveiben
(1820-as évek második fele – 1830-as évek eleje)

Objektivitás iránti igény:

- A drámai forma megjelenése a „shakespeare-i” személet és a nép történelmi szerepe *Borisz Godunov* történelmi-politikai drámában (1825, megj. 1831)
- A puskin-i historizmus szakaszai:
 - *Poltava* (1829),
 - a történetírás,
 - *A kapitány lánya* (1833–36) *Капитанская дочка*
 - *A rézlovás* (1833, megj. 1837) *Медный всадник*

Az orosz történelem paradoxonja:

- három mozgató ereje: a Hatalom, az európaizált művelt nemesség és a nép: mind rebellis / lázongó, de ellentétes érdekek vezérlik
- ezeknek az erőknek az aránya a történelemben.

Puskin 1830-as években írt műveinek
képi rendszere / „mitológiája”

Kis tragédiák (1830)

Маленькие трагедии

Mozart és Salieri

Моцарт и Сальери

Kővendég

Каменный гость

A fukar lovag

Скупой рыцарь

Lakoma pestis idején

Пир во время чумы

- tomboló / pusztító kozmikus, természeti, emberfeletti irracionális erők (vihar, tűz, áradás, pestis stb.), – a lázadással is azonosíthatóak,
- mindegyik költőisége,
- szobrok, oszlopok, emlékművek,
- az ember – áldozat vagy / és hős,
- a művek szüzséje – mindegyik erő kilépése a rá jellemző állapotból.